L. A. GEELHOED
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2006. szeptember 28. [1]

1. Jelen ügyben újra a gépjármű-ágazatbeli régi csoportmentesség hatályának megszűnése és egy új csoportmentesség hatálybalépése áll a középpontban. Itt is arról a kérdésről van szó, hogy valamely új csoportmentesség hatálybalépése igazolhatja-e a fennálló forgalmazói megállapodások rövidebb felmondási idővel történő felmondását. Ugyanakkor jelen ügyben a semmisség kérdése is felmerül.

I – Jogi háttér

2. Az 1475/95/EK rendelet [2] tizenkilencedik preambulumbekezdése szerint:

„Az 5. cikk (2) bekezdésének 2) és 3) pontja, valamint az 5. cikk (3) bekezdése mentességi minimumkövetelményeket határoz meg a forgalmazási és szervizmegállapodások időtartamára és megszüntetésére vonatkozóan, mert a kereskedő által a szerződés szerinti áruk forgalmazásának és szervizelésének javítása érdekében végzett befektetések és a rövid lejáratú vagy rövid felmondási idővel megszüntethető megállapodás együttesen nagymértékben megnövelik a kereskedő függőségét a szállítótól. Hogy azonban a rugalmas és hatékony forgalmazási struktúrák kialakítása elé ne gördüljenek akadályok, el kell ismerni a szállító azon jogát, hogy megszüntesse a megállapodást, ha szükségessé válik a hálózat egészének vagy jelentős részének az átszervezése. [...]"

3. Az 1475/95 rendelet 5. cikkének (2) és (3) bekezdése előírja:

„(2) Ha a kereskedő a 4. cikk (1) bekezdésében említett, a forgalmazási és a vevőszolgálati struktúra javítására irányuló kötelezettségeket is vállal, akkor a mentesség azzal a feltétellel áll fenn, hogy:

[...]

1 – Eredeti nyelv: holland.

2 – A Szerződés [81.] cikke (3) bekezdésének gépjármű-forgalmazási és szervizmegállapodások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 1995. június 28-i 1475/95/EK bizottsági rendelet (HL L 145. 25. o.)

2) a megállapodás tartama legalább öt év, vagy ha határozatlan időre szól, akkor a megállapodás rendes felmondási ideje mindkét szerződő fél számára legalább két év; ez a határidő lerövidülése esetén legalább egy év,

[...]

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott mentességi feltételek nem sértik:

a szállító azon jogát, hogy a megállapodást legalább egyéves felmondási idővel megszüntesse, ha a hálózat egészének vagy jelentős részének átszervezése szükséges."

4. A Bizottság ezen rendelethez kapcsolódó végrehajtási útmutatóban a forgalmazói megállapodás korábban történő felmondásával kapcsolatos 16. kérdés a) pontjára adott válaszában kifejezetten ezzel foglalkozik. Lényegében kifejti, hogy a gyártó jogosult korábban (egyéves felmondási idővel) felmondani a megállapodást, amennyiben a hálózata egészének vagy jelentős részének átszervezése szükséges; hogy a rövidebb felmondási idővel történő felmondás lehetősége azért került bevezetésre, hogy a gyártó rugalmasan alakíthassa forgalmazási rendszerét; hogy az átszervezés szükségessége felmerülhet például a versenytársak magatartása vagy a gazdasági körülmények alakulása folytán, és hogy a gyártó hálózata sajátos felépítésének esetről-esetre való vizsgálata során lehet eldönteni, hogy a hálózat „jelentős" része érintett-e; továbbá hogy a „jelentős" kifejezés mind gazdasági, mind földrajzi szempontra utal, amely az adott tagállamban lévő hálózatra vagy annak egy részére korlátozódhat.

5. 2002. október 1-jétől kezdődően az 1400/2002/EK bizottsági rendelet [3] lépett az 1475/95 rendelet helyébe, amely a 13. cikke értelmében 2002. szeptember 30-ig volt hatályban.

6. A 1400/2002 rendelet tizenkettedik preambulumbekezdése szerint:

„Az érintett vállalkozások piaci részesedésétől függetlenül ez a rendelet nem érinti azokat a vertikális megállapodásokat, ame-

3 – A Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a gépjármű-ágazatbeli vertikális megállapodások és összehangolt magatartások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 2002. július 31-i 1400/2002/EK bizottsági rendelet (HL L 203., 30. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 158. o.).

lyek egyes olyan, szigorúan versenyellenes korlátozásokat (különösen súlyos korlátozásokat) tartalmaznak, amelyek általában még az alacsony piaci részesedés esetében is észrevehetően korlátozzák a versenyt, és amelyek nem nélkülözhetetlenek a fent említett pozitív hatások kiváltásához. Ez különösen azokat a vertikális megállapodásokat érinti, amelyek olyan korlátozásokat tartalmaznak, mint például a minimális vagy rögzített viszonteladási árak és – meghatározott kivételekkel – annak a területnek vagy azoknak a fogyasztóknak korlátozása, amelyen és akiknek a forgalmazó vagy a javítóműhely eladhatja a szerződés szerinti árukat vagy szolgáltatásokat. Az ilyen megállapodások nem mentesíthetők."

7. A rendelet 4. cikke ezt annyiban pontosítja, hogy a mentességet nem lehet alkalmazni azokra a vertikális megállapodásokra, amelyek célja a rendelkezésben konkrétan felsorolt korlátozások (összesen 13), az úgynevezett „különösen súlyos korlátozások" valamelyike.

8. Ezen új rendelet átmeneti rendelkezést tartalmazó 10. cikke előírja:

„A 81. cikk (1) bekezdésében megállapított tilalom nem alkalmazható a 2002. október 1. és 2003. szeptember 30. közötti időszakban a 2002. szeptember 30-án már hatályban lévő azon megállapodások tekintetében, amelyek nem teljesítik az e rendeletben előírt mentességi feltételeket, viszont teljesítik az 1475/95/EK rendeletben előírt mentességi feltételeket."

9. Az ezen rendelettel kapcsolatos végrehajtási útmutatóban a Bizottság a 20. kérdésre adott válaszban a következőket írja:

„Az 1475/95 rendelet 2002. szeptember 30-i lejárta és annak új rendelettel való felváltása önmagában nem vonja maga után, hogy szükség van a hálózat átszervezésére. A rendelet hatálybalépését követően a járműgyártó mégis úgy dönthet, hogy alapvetően átszervezi a hálózatát. Az 1475/95 rendeletnek történő megfelelés érdekében, és hogy ezáltal részesülni lehessen az átmeneti időszak kedvezményéből, a szerződések rendes megszűnéséről szóló értesítéseket két évvel előbb kell megküldeni, kivéve, ha átszervezést határoztak el, vagy ha kártalanításfizetési kötelezettség áll fenn."

A végrehajtási útmutató a 68. kérdésre adott válasz negyedik bekezdésében a következőket tartalmazza:

„Azon objektív kérdés, hogy szükség van-e a hálózat átszervezésére, vagy sem, és az a tény, hogy a szállító az átszervezést szükségesnek tekinti, még nem oldja meg az ügyet

vita esetén. Ilyen esetben a nemzeti bíróságnak vagy választott bíróságnak kell eldöntenie az ügyet a körülményekre való tekintettel."

zése szükséges, a BMW 12 hónapos felmondási idővel jogosult a szerződést felmondani.

Ugyanez irányadó abban az esetben, ha a jelen szerződés alapjául szolgáló általános jogi helyzet lényeges kérdések tekintetében megváltozik."

II – A tényállás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

A – *Az alapeljárás tényállása*

10. 1996-ban az A. Brünsteiner GmbH (a továbbiakban: Brünsteiner), továbbá az Autohaus Hilgert GmbH (a továbbiakban: Hilgert) forgalmazási megállapodást kötött a Bayerische Motorenwerke AG-val (a továbbiakban: BMW).

12. 2002 szeptemberében a BMW 2003. szeptember 30-i hatállyal felmondta az európai hálózatába tartozó összes forgalmazási szerződést. Ezt azzal indokolta, hogy szükségesnek tartja a forgalmazási hálózatának az átszervezését, mivel az 1400/2002 rendelet lényeges jogi és szerkezeti változásokat hozott a gépjármű-forgalmazási ágazatban.

11. A 11. cikk (3) bekezdése értelmében a megállapodást 24 hónapos felmondási idővel lehet felmondani. A 11. cikk (6) bekezdésében kerül szabályozásra a megállapodásnak a forgalmazási hálózat átszervezése címén való felmondása. Ez a következőképpen rendelkezik:

13. A BMW ezt követően a korábbi forgalmazói többségével új, az 1400/2002 rendelet követelményeihez igazított megállapodásokat kötött, amelyek 2003. október 1-jén léptek hatályba.

„Amennyiben a BMW forgalmazási hálózata egészének vagy jelentős részének átszerve-

14. Ugyanakkor többek között Brünsteinerrel és Hilgerttel nem kötöttek új megállapodást. Ők erre bírósághoz fordultak annak érvényesítése érdekében, hogy a felmondási időt nem tartotta be a BMW, mert a

felmondásra nem kerülhet sor a kétéves határidő letelte előtt. Ezért annak megállapítását kérték, hogy a forgalmazói jogviszony 2003. szeptember 30. napját követően is fennáll legkésőbb 2004. szeptember 30. napjáig.

15. Az Oberlandesgericht München mint másodfokú bíróság elutasította ezt a keresetet. Álláspontja szerint az 1400/2002 rendelet elfogadása miatti módosítások szükségessé tették a BMW forgalmazási hálózatának átszervezését. E bíróság álláspontja szerint azon versenykorlátozások, amelyeket addig az 1475/95 rendelet mentesített, az 1400/2002 rendelet 4. cikke értelmében különösen súlyos korlátozásoknak minősültek, emiatt – még a forgalmazási szerződések 2003. szeptember 30-i felmondása hiányában is – a BMW forgalmazási szerződésben foglalt minden versenykorlátozó kikötés mentesítése semmissé vált volna 2003. október 1-jétől. A BMW-től nem lehetett elvárni – akár csak 2004. szeptember 30-ig, a rendes felmondás határidejének leteltéig is – azon jogi helyzet elfogadását, amelyet a versenykorlátozó kikötésektől megfosztott forgalmazási szerződések torzója, illetve, mivel a fennálló megállapodások semmisnek minősültek volna, a szerződések teljes hiánya határozott volna meg.

16. Ezen döntés ellen Brünsteiner és Hilgert felülvizsgálati kérelemmel fordultak a Bundesgerichtshofhoz. Ezzel megállapítás iráni kérelmüket továbbra is fenntartották.

17. A Bundesgerichtshof (kartelltanács) ennek kapcsán szükségesnek tartotta két kérdésnek az előzetes döntéshozatalra történő előterjesztését. Kifejtette, hogy a Bizottság végrehajtási útmutatója szerinti szűk értelmezés alapján ugyan az átszervezés szükségességét nem lehet kizárólag az 1400/2002 rendelet hatálybalépésével indokolni, hanem csak gazdasági eseményekkel. De ki lehet abból indulni, hogy az új csoportmentesség hatálybalépése a gépjármű-forgalmazási rendszerek tartalmi kialakítására kihatással van, és ezért nemcsak gazdasági okok, hanem jogi okok is indítékul szolgálhatnak ezen rendszerek átszervezésére.

18. Ebben az összefüggésben utalni kell arra, hogy az 1400/2002 rendelet addig ismeretlen mértékű módosítást tett szükségessé, figyelemmel arra, hogy megszüntette a kizárólagos és szelektív forgalmazás addig széles körben elterjedt kombinációjának mentességét. A gyártóknak vagy az egyik, vagy a másik rendszert kell választaniuk. Ezenfelül az értékesítést és a vevőszolgálatot – amelyek addig kényszerűen össze voltak kapcsolva – el kell választani egymástól a mentesség megtartása érdekében, és a márkakizárólagosság nagy részben el fog tűnni.

19. Amennyiben nem sikerül a fennálló megállapodásokat az átmeneti időszak lejártáig az új szabályozáshoz igazítani vagy megszüntetni, és új megállapodásokat kötni,

akkor a versenykorlátozó rendelkezések semmissé válnak. Ez ahhoz vezethet, hogy egy forgalmazási hálózaton belül kétféle jogi rendszer működött volna, amelyben azok a kereskedők, amelyek nem hajlandók a módosításokat elfogadni, a hálózat más kereskedőinél nagyobb szabadságot élveztek volna. A kérdést előterjesztő bíróság a másodfokú bírósággal egyezően nem tartja kívánatosnak ezt a helyzetet.

20. Másfelől a kérdést előterjesztő bíróság azon problémával találta szembe magát, hogy a forgalmazási megállapodás a felmondás hatályosságának kérdésétől és a felmondás közlésének időpontjától függetlenül az átmeneti időszak lejártát követően mindenképpen hatályát veszti, így az első kérdés tulajdonképpen okafogyottá válik. Ezért a következő kérdések merültek fel:

– az új rendelet 4. cikke alapvetően olyan kötelező erővel bír-e, hogy a nem megfelelő felmondási idővel felmondott vagy az új rendelethez hozzá nem igazított oaz átmeneti időszak lejártát követően, 2003. október 1-től szükségszerűen hatálytalanná válnak?

– amennyiben igen, úgy a nem megfelelő felmondási idővel felmondott megállapodások az új rendelet hatálybalépését követően is hatályosak maradnak-e a kétéves felmondási idő lejártáig?

B – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések*

21. A Bundesgerichthof a következő kérdéseket terjesztette elő a Bíróságnak előzetes döntéshozatalra:

„1) Úgy kell-e értelmezni az [1475/95/EK rendelet] 5. cikke (3) bekezdése [első albekezdésének] első franciabekezdését, hogy a forgalmazási hálózat egésze vagy jelentős része átszervezésének szükségessége és a szállító ettől függő azon joga, hogy a megállapodást legalább egyéves felmondási idővel felmondja, abból is adódhat, hogy az [1400/2002 rendelet] hatálybalépése a szállítók és kereskedőik által addig működtetett, az 1475/95 rendelet alapján kialakított és e rendelettel mentesített forgalmazási rendszerek mélyreható módosításait igényelte?

2) Amennyiben az első kérdésre adandó válasz nemleges:

Úgy kell-e értelmezni az [1400/2002 rendelet] 4. cikkét, hogy a valamely gépjármű-forgalmazási szerződésben szereplő, e rendelet alapján különösen súlyos korlátozásnak (tiltott rendelkezések »fekete listája«) minősülő versenykorlátozó megállapodások kivételesen abban az esetben nem eredményezték az összes versenykorlátozó megállapodás mentesülésének megszűnését a rendelet 10. cikke szerinti egyéves átmeneti időszak lejártakor, 2003. szeptember 30-án, ha ezt a szerződést az [1475/95/EK rendelet] időbeli hatálya alatt kötötték, e rendelet előírásainak megfelelően alakították ki, és azt e rendelet mentesítette?

Érvényes-e ez abban az esetben is, ha az összes versenykorlátozó szerződéses rendelkezés közösségi jogból eredő semmissége a nemzeti jog szerint a forgalmazási szerződés egészének semmisségét eredményezi?"

C – *A Bíróság előtti eljárás*

22. Mind a Brünsteiner, a Hilgert és a BMW, mind a Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtott be. Az eljárás szóbeli szakaszában 2006. szeptember 7-én részletesebben kifejtették álláspontjukat.

III – Álláspont

A – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés*

23. Az első kérdés kapcsán álláspontomat röviden össze tudom foglalni. Ez a kérdés megegyezik a Vulcan Silkeborg ügyben előterjesztett tizenegyedik kérdéssel, amely ügyben indítványomat 2006. április 27-én terjesztettem elő, és amely ügyben röviddel ezelőtt megszületett a Bíróság ítélete [4].

24. Ezért az első kérdés megválaszolásaként utalok azon ítélet 53–66. pontjára.

25. Azokban a Bíróság lényegében a következőket fejti ki:

– az új csoportmentesség lényeges módosításokat tartalmaz a korábbi

4 – A Bíróság C-125/05. sz. ügyben 2006. szeptember 7-én meghozott ítélete (EBHT 2006., I-7637. o.).

szabályozáshoz képest, szigorúbb a korábbinál;

– a szállítók ugyan nem kötelesek, de lehetőségük van meghatározott versenykorlátozó kikötéseket felvenni a megállapodásaikba;

– az új csoportmentesség hatálybalépéséből önmagában nem következik az, hogy a forgalmazási hálózatot át kell szervezni;

– az új mentességi szabályozás lényeges módosításaira tekintettel a gyártók részéről ugyanakkor felmerülhet a megállapodások hozzáigazításának igénye annak biztosítása érdekében, hogy a megállapodások továbbra is az új mentességi rendelet hatálya alá tartozzanak. Ez különösen vonatkozik azokra a kikötésekre, amelyek az 1475/95 rendelet alapján mentességet élveztek, de az 1400/2002 rendelet 4. cikke azokat „különösen súlyos korlátozásoknak" minősíti;

– éppen ezen lényeges módosítások miatt rendelkezik az 1400/2002 rendelet 10. cikke átmeneti határidőről;

– ezért a gyártó a megállapodásokat az új rendelethez igazíthatja, de vannak olyan helyzetek is, amelyekben átfogóbb módosításokról van szó, és az már az 1475/95 rendelet 5. cikkének (3) bekezdése szerinti átszervezésnek minősül. Ilyen átszervezés szükségessé válhat például annak érdekében, hogy a kizárólagos és szelektív forgalmazási hálózatot szétválasszák, és úgy alakítsák ki, hogy csak egy szelektív vagy csak egy kizárólagos forgalmazási hálózat maradjon, amely továbbra is az új csoportmentesség alá tartozik.

26. A Bíróság az álláspontját a következőképpen zárja:

„Következésképpen [...] azt a választ kell adni, hogy az 1400/2002 rendelet hatálybalépése önmagában nem teszi szükségessé a szállító forgalmazási hálózatának átszervezését az 1475/95 rendelet 5. cikke (3) bekezdése első albekezdésének első franciabekezdése értelmében. Mindenesetre bizonyos esetekben az adott szállító forgalmazási hálózatának sajátos szervezetére tekintettel olyan súlyú változtatások válhattak szükségessé a rendelet hatálybalépése miatt, amelyet a fenti rendelkezés értelmében a hálózat valódi átszervezésének lehet tekinteni. A nemzeti bíróságok vagy a választott bíróságok feladata, hogy az előttük folyó eljárás összes körülményének figyelembevételével megállapítsák, hogy ez az eset áll-e fenn."

27. Megítélésem szerint ebből a kijelentésből egyértelműen az következik, hogy a nemzeti bíróság vizsgálhatja azt, hogy az új rendelet hatálybalépésének következtében a forgalmazói hálózat átszervezése szükségessé vált-e. Ezen túlmenően a megállapodás rövidebb felmondási határidővel történő megszüntetésének az 1475/95 rendelet 5. cikke (3) bekezdésében hivatkozott ismérve megtartja teljes érvényességét. Azt kell tehát valószínűsíteni, hogy ténylegesen szükség volt a hálózat egészének vagy jelentős részének az átszervezésére. Ennek kapcsán felmerülhet továbbá a kérdés, hogy az olyan átszervezés, amely során az addigi kereskedők körülbelül 90%-ával megújítják a forgalmazói megállapodásokat, a rendszer teljes vagy a rendszer jelentős részét érintő átszervezésének tekinthető-e. Természetesen a nemzeti bíróság feladata marad annak vizsgálata, hogy a nevezett rendelkezés alkalmazhatóságának tényleges feltételei teljesültek-e.

B – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés*

28. A második kérdés lényegében a fennálló és az új rendelethez hozzá nem igazított vagy határidőben fel nem mondott, az 1400/2002 számú rendelet 4. cikke szerinti különösen súlyos korlátozásokat tartalmazó megállapodásokból eredő következményekre vonatkozik, különösen abban az esetben, ha ez a nemzeti jog szerint a teljes forgalmazási megállapodás semmisségéhez vezet.

29. Mindegyik fél, amely észrevételeket nyújtott be, azon az álláspontón van, hogy az olyan megállapodás, amely a „4. cikk szerinti korlátozásokat" tartalmaz, az átmeneti határidő lejártát követően nem eshet a csoportmentesség hatálya alá. A Brünsteiner és a Hilgert ugyanakkor azt az álláspontot képviseli, hogy e „4. cikk szerinti korlátozásoknak" a hatálytalansága nem vezet automatikusan a teljes megállapodás semmisségéhez. Forgalmazási megállapodás versenykorlátozó kikötések nélkül is fennállhat. A nemzeti jog szerint egy megállapodás csak akkor tekinthető teljes egészében semmisnek, ha a szállító a közösségi jognak megfelelő értelmezésnek megfelelően igyekszik a megállapodást az új jogi helyzethez igazítani, és a szerződéses partnere komoly ok nélkül megtagadja a hozzájárulását.

30. Osztom azt az álláspontot, hogy az olyan megállapodás, amely a régi 1475/95 csoportmentességi rendelet feltételeinek megfelel, de az 1400/2002 rendelet 10. cikke szerinti átmeneti időszak lejártát követően még mindig tartalmaz az új csoportmentesség 4. cikke szerinti különösen súlyos korlátozásokat, összességében nem tartozhat a csoportmentesség hatálya alá.

31. Ennyiben világos a 4. cikk szóhasználata. Szemben például az 1400/2002 rendelet 5. cikkével, amely kimondja, hogy a mentességet „nem lehet alkalmazni a vertikális megállapodásokban foglalt következő kötelezettségek esetében", a 4. cikk úgy szól, hogy „a mentességet nem lehet alkalmazni azokra a vertikális megállapodásokra, amelyek [...]".

32. Az 1400/2002 rendelet 10. cikkének szóhasználata szintén világos. Az átmeneti időszak tartama egy év. A már fennálló megállapodások, amelyek a mentesség 1475/95 rendelet szerinti feltételeit teljesítik, beleértve az azokba lehetséges módon belefoglalt és most különösen súlyos korlátozásnak minősített korlátozásokat, már csak az átmeneti időszak lejártáig, tehát 2003. szeptember 30-ig esnek az EK 81. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalmak alóli kivételek alá, azt követően már nem.

33. A piaci szereplők eddig az időpontig az új szabályozáshoz igazíthatják a megállapodásaikat és/vagy átszervezéseket hajthatnak végre, ha élvezni akarják az új mentességet.

34. Ahogyan már az első kérdésre adott válaszból is következik, a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak megítélése, hogy a forgalmazási hálózat vagy annak egy részének átszervezéséről és az ahhoz kapcsolódó egyéves felmondási időről van-e szó. Amennyiben az derülne ki, hogy az 1475/95 rendeletben a rövidebb felmondási idő alkalmazásával szemben támasztott feltételek nem teljesültek, és ezért a kétéves felmondási időt kell alkalmazni, a nemzeti bíróság dönt a következményekről, amelyek a fennmaradó forgalmazási megállapodás kapcsán előállnak.

35. Mindenesetre az 1400/2002 rendelet rendelkezéseit nem lehet akként értelmezni, hogy a mentesség kivételesen az egyéves átmeneti időszakon túl még további egy évig alkalmazható.

36. A jelen ügyben szereplő megállapodás tehát nem esik a csoportmentesség hatálya alá, és az abban foglalt versenykorlátozó kikötéseket az EK 81. cikke alapján kell megítélni.

37. Egyebekben utalok arra, hogy már az 1/2003/EK rendelet [5] van hatályban. Ez azt jelenti, hogy a bíróság az egyedi esetben jogosult arról dönteni, hogy az EK 81. cikk (3) bekezdésének feltételei teljesültek-e, ha valamely megállapodást adott esetben nem esik a csoportmentesség hatálya alá. A csoportmentesség ugyan „biztos helyet" jelent a piaci szereplőknek, de nem zárja ki, hogy a megállapodás teljesíthesse az EK 81. cikk (3) bekezdésének feltételeit, ha a csoportmentesség feltételei nem teljesülnek. Figyelemmel az alapgondolatra, mely szerint a bizonyos kikötéseket tartalmazó megállapodásokat kifejezetten ki kell zárni a csoportmentesség köréből, a nemzeti bíróság sem juthat a minősítés során más eredményre, még akkor sem, ha csak egy évről van szó. Ez azt jelenti, hogy ezek a kikötések az EK 81. cikk (2) bekezdése értelmében semmisek. Elképzelhető, hogy ezt az

5 – A Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.).

EK 81. cikk (3) bekezdése alapján másként kell megítélni, ha a versenykorlátozó kikötések nincsenek kifejezetten kizárva a csoportmentességből. Egyébként egyik fél sem kérte a nemzeti bíróságtól, hogy ilyennek minősítse a megállapodást. A BMW azért nem, mert az új csoportmentességet az átszervezés végrehajtását megalapozó körülménynek tekintette. A két felperes azért nem, mert ők a szerződéses kapcsolat tovább folytatását követelik, szükség esetén mindennemű versenykorlátozó kikötés nélkül. Úgy tűnik, azzal kapcsolatban, hogy az egyéni mentesség szóba jöhet-e, nem áll fenn véleménykülönbség.

38. Az alapeljárásban a Brünsteiner és a Hilgert károsultak lennének, amennyiben a rövidebb határidővel történő felmondás jogellenesnek minősül.

39. A BMW természetesen minden további nélkül (át)szervezheti forgalmazói hálózatát, és meghatározhatja, hogy hogyan és kivel szeretne forgalmazói megállapodást kötni; de a fennálló megállapodások ezt megelőző felmondásának meg kell felelnie az 1475/95 rendelet 5. cikke (2) és (3) bekezdésének [6].

40. Amennyiben a megállapodások felmondására túl későn került volna sor (mivel átszervezésről nyilvánvalóan nem lehet szó), és abból kellene kiindulni, hogy a megállapodás azon rendelkezései, amelyek nem összeegyeztethetők az 1400/2002 rendelet 4. cikkével, és a megállapodások ennélfogva a nemzeti jog alapján is semmisek, alapvetően két megoldás képzelhető el a károsult kereskedők helyzetének az enyhítésére. A BMW vagy utólag úgy dönt, hogy olyan új megállapodást köt, amely kielégíti az új rendelet feltételeit, vagy kártalanítja a kereskedőket, jelen esetben a Brünsteinert és a Hilgertet a nem megfelelő felmondási idővel történő felmondás miatt. Természetesen ezt is a nemzeti bíróságnak kell megítélni a nemzeti jog alapján.

41. Mellesleg felhívom még a figyelmet arra, hogy a BMW által az írásbeli észrevételeiben és az eljárás szóbeli szakaszában felállított azon tézis, mely szerint a Bizottság nem jogosult felvenni a betartandó felmondási időkre vonatkozó rendelkezést a csoportmentességek közé, nem meggyőző. Ez a tézis ugyanis a mentességi rendelet egyik rendelkezésének az érvényességét támadja. Mivel a kérdést előterjesztő bíróság csak ezen rendelkezés értelmezésére kérdezett rá, a felek az előzetes döntéshozatali eljárás keretében nem jogosultak a szóban forgó rendelkezés érvényességének vitatására [7].

6 – Természetesen az 1400/2002 rendelet 5. cikke (3) bekezdésének megfelelően, ha a BMW egy kicsit később dönt az átszervezésről.

7 – Lásd a 44/65. sz. Singer-ügyben 1965. december 9-én hozott ítéletet (EBHT 1965., 1191. o.). Lásd például a C-402/98. sz., ATB és társai ügyben 2000. július 6-án hozott ítéletet (EBHT 2000., I-5501. o.) és a C-236/02. sz. Slob-ügyben 2004. február 12-én hozott ítéletet (EBHT 2004., I-1861. o.).

IV – Végkövetkeztetések

42. Mindezek után azt javaslom, hogy a Bundesgerichtshof által feltett kérdésekre a Bíróság a következő válaszokat adja:

– a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a gépjármű-ágazatbeli vertikális megállapodások és összehangolt magatartások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 2002. július 31-i 1400/2002/EK bizottsági rendelet hatálybalépése önmagában nem teszi szükségessé a szállító forgalmazási hálózatának átszervezését a Szerződés [81]. cikke (3) bekezdésének a gépjármű-forgalmazási és szervizmegállapodások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló 1995. június 28-i 1475/95/EK bizottsági rendelet 5. cikke (3) bekezdése első albekezdésének első franciabekezdése értelmében. Mindenesetre bizonyos esetekben az adott szállító forgalmazási hálózatának sajátos szervezetére tekintettel olyan súlyú változtatások válhattak szükségessé a rendelet hatálybalépése miatt, amelyet a fenti rendelkezés értelmében a hálózat valódi átszervezésének lehet tekinteni. A nemzeti bíróságok vagy a választott bíróságok feladata, hogy az előttük folyó eljárás összes körülményének figyelembevételével megállapítsák, hogy ez az eset áll-e fenn.

– a kellő időben fel nem mondott megállapodások azon rendelkezései, amelyek az 1400/2002 rendelettel nem összeegyeztethetőek, az átmeneti időszakot követően mindenképpen hatályukat vesztik, és semmisek. A nemzeti jog alapján kell megítélni, hogy ennek következményeként a teljes megállapodás semmissé válik-e. Mindenesetre semmiképpen sem lehet abból kiindulni, hogy a túl későn felmondott megállapodás az 1465/95 rendelet 5. cikkének (3) bekezdése alapján az átmeneti időszak lejártát követően is érvényes marad.